

HỌC SINH TIỂU HỌC VỚI TRÒ CHƠI DÂN GIAN TRONG NHÀ TRƯỜNG HIỆN NAY

○ HÀ THỊ KIM LINH*

1. Sự phát triển của khoa học kỹ thuật, khoa học công nghệ, đặc biệt là công nghệ tin học, điện tử đã làm xuất hiện một số loại trò chơi mới, các loại hình hoạt động vui chơi mang tính thời đại, tác động mạnh mẽ đến hoạt động vui chơi và nhu cầu chơi của học sinh (HS) tiểu học (TH). Nhiều em có thể ngồi hàng giờ đồng hồ thậm chí nhiều giờ đồng hồ để chơi các trò chơi điện tử hiện đại khiến các trò chơi dân gian (TCDG) đang mất dần vị thế. Vì vậy, một trong những chủ trương mà Bộ GD-ĐT phát động trong năm học 2008-2009 (*Chỉ thị 40/2008*) là khôi phục TCDG trong các trường học nhằm tăng cường giáo dục truyền thống dân tộc cho HS.

2. **Đánh giá về thực trạng TCDG trong trường TH hiện nay**, chúng tôi tiến hành khảo sát trên 44 GV và 95 HS khối lớp 5 tại 2 trường TH trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên năm học 2008-2009 thông qua phương pháp điều tra bằng ankét (đóng, mở) kết hợp với phương pháp quan sát, trò chuyện. Kết quả thu được như sau:

1) *Về nhận thức TCDG:*

- 60% HS trả lời không hề biết trò chơi «*Đánh chắt*», 16% khẳng định biết nhưng lại chưa bao giờ được chơi. Có sự chênh lệch giữa trường nội thành (36%) và ngoại thành (83,3%), vì lẽ HS thuộc các trường ngoại thành là con em các hộ dân ở khu vực ngoại thành, có điều kiện tiếp xúc với các trò chơi dân gian thuận lợi hơn so với HS thuộc khu vực nội thành. Một số trò chơi được các em chơi ở mức độ tương đối cao (như «*Mèo đuổi chuột*»). Một số trò chơi như «*Rồng rắn lên mây*», «*Nhảy dây*» được HS nữ ưa thích, tuy nhiên tỉ lệ không cao (53,7%; 55,8%; 66%), chủ yếu được các em chơi tự do ngoài giờ hoạt động giáo dục của nhà trường. Phần lớn HS đã có sự nhận dạng đúng về TCDG, vẫn còn 42,1% chưa nhận dạng đúng.

- 72,7% GV cho rằng TCDG là một loại hình hoạt động được tổ chức, thực hiện nhằm mục

đích vui chơi, nhận thức xã hội và tự nhiên, rèn luyện các kỹ năng lao động cho người chơi, được lưu truyền rộng rãi bằng hình thức truyền miệng hoặc bắt chước trong nhân dân (đây là cách tiếp cận phù hợp với khái niệm TCDG); một số GV nhận thức TCDG là những trò chơi được nhân dân sáng tạo (13,6%), hoặc là những trò chơi có luật (6,8%),... 79,5% GV cho rằng TCDG mang tính phổ quát, tính cộng đồng, được bảo tồn và lưu truyền từ thế hệ trước sang thế hệ sau bằng hình thức truyền miệng và bắt chước lẫn nhau do đó dễ chơi, dễ thực hiện, phản ánh nét sinh hoạt văn hoá xã hội của con người từng địa phương, khu vực, vùng miền nhất định.

2) *Đánh giá nhận thức của GV về vận dụng TCDG trong giáo dục HS TH:* 100% GV được hỏi đều thống nhất tổ chức cho HS TH chơi các TCDG có vai trò quan trọng và rất quan trọng; 84,9% cho rằng TCDG có ý nghĩa thiết thực trong công tác giáo dục HS nếu được tổ chức có mục đích, kế hoạch theo một quy trình chặt chẽ; tuy nhiên, có 15,9% GV phân vân, không bày tỏ ý kiến đối với vấn đề được hỏi. Có 77,2% GV thống nhất quan điểm cho rằng các TCDG có ưu thế trong thực hiện nội dung hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp (HĐGDNGLL), 86,4% khẳng định nên vận dụng với tư cách là một trong các hình thức thích hợp thực hiện tổ chức HĐGDNGLL ở trường TH.

3) *Vai trò giáo dục của TCDG đối với HS nhỏ:* 77,3% GV được hỏi khẳng định TCDG có tác dụng giáo dục đạo đức cho HS nhỏ. Hầu hết các TCDG đều tập trung thể hiện mối quan hệ gắn bó giữa con người với thế giới tự nhiên, thể hiện sự hài hoà giữa con người và môi trường xung quanh, do đó tổ chức đúng phù hợp các loại hình TCDG có ý nghĩa giáo dục đạo đức quan trọng, giúp các em HS nhỏ sống thân thiện hơn với môi trường

* Trưởng Đại học sư phạm - ĐH Thái Nguyên

tự nhiên, biết yêu thương cộng đồng, yêu thiên nhiên, cảnh vật.

Có 45,5% GV khẳng định TCDG có tác dụng phát triển vận động, thể lực cho người chơi, đặc biệt là phát triển các kỹ năng vận động. TCDG có tác dụng rèn luyện cho các em những phẩm chất vận động cơ bản, phát triển óc quan sát, hình thành phản xạ nhanh, phát triển nhận cảm cho trẻ. 45,5% GV nhận định rằng TCDG có vai trò phát triển trí tuệ, mở rộng hiểu biết về tự nhiên và xã hội xung quanh ở HS, giúp trẻ hình thành phát triển năng lực quan sát, năng lực ghi nhớ, năng lực tư duy, tưởng tượng và khả năng tập trung chú ý (ví dụ: trò chơi «*Ô ăn quan*» đòi hỏi các em phải quan sát, tư duy trên cơ sở thiết lập các mối quan hệ thực tế - giả thiết trong quá trình chơi nhằm giành phần thắng).

4) *Thực trạng tổ chức cho HS TH chơi các TCDG*: 100% GV đã tổ chức TCDG cho HS. Tuy nhiên, mức độ tổ chức có khác nhau, theo 3 mức chủ yếu: *đôi khi, thường xuyên, rất thường xuyên*, và thường là các hoạt động vui chơi mang tính chất tập thể thực hiện nội dung chuyển tiếp. TCDG chủ yếu được tiếp cận và vận dụng dưới góc độ là các trò chơi vận động là chủ yếu, trên thực tế việc tổ chức TCDG của GV TH cũng nhằm thực hiện các nhiệm vụ vận động chuyển tiếp giữa tiết học này sang tiết học khác, giữa nội dung hoạt động này sang nội dung hoạt động khác mục đích chủ yếu là tạo tâm thế vui vẻ thoải mái cho các em khi chuyển sang nội dung học tập tiếp theo hoặc nội dung hoạt động tiếp theo.

Có tới 65,9% GV cho rằng TCDG chủ yếu được tổ chức thông qua giờ học môn Thể dục ở trường TH. 43,8% khẳng định đã tổ chức cho các em HS chơi TCDG thông qua tổ chức HĐGDNGLL, hoặc vào thời điểm giải lao giữa tiết buổi học (43,8%).

GV nhận định HS tham gia chơi các TCDG tích cực trong nhà trường là do: tâm lý vui vẻ, thoải mái trong quá trình chơi (63,6%); trò chơi đơn giản và dễ chơi (50%), yếu tố cộng đồng, hợp tác trong quá trình chơi (36,36 %); nội dung chơi có khả năng hấp dẫn HS (38,6 %). 100% GV, đang trực tiếp làm công tác giảng dạy và giao dục tại 2 trường TH trên đều thống nhất rằng tổ chức cho các em HS TH chơi các TCDG có vai trò quan trọng đối với sự hình thành và phát triển nhân cách các em. Đánh giá về những khó khăn gặp phải khi tổ chức cho các em HS TH chơi các TCDG, các GV đều thống nhất: hạn chế về thời gian (75%), điều kiện sân chơi (52,3%); ngoài ra

còn có những khó khăn khác như: kinh nghiệm tổ chức và xây dựng kế hoạch,...

3. Hoạt động vui chơi đối với HSTH có một ý nghĩa vô cùng quan trọng không gì có thể thay thế được, bởi vậy việc tổ chức các loại hình hoạt động giáo dục phong phú, đa dạng dưới hình thức kết hợp chơi các trò chơi - đặc biệt là TCDG sẽ góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục. Việc vận dụng tổ chức các loại hình hoạt động vui chơi cho HS TH, trong đó có các TCDG mang tính mục đích cho HS TH là một trong những nội dung thiết thực, gắn bó mật thiết với nhu cầu vui chơi của các em. Quá trình vận dụng, tiếp cận TCDG theo hướng phát huy vai trò giáo dục với tư cách kết hợp như là một hình thức tổ chức cuộc sống, tổ chức hoạt động và giao lưu cho các em HS nhỏ. Cần xác định mục tiêu và xây dựng kế hoạch tổ chức hoạt động một cách cụ thể trên cơ sở nội dung kế hoạch giáo dục chung của trường, thời gian thực hiện, phương pháp và hình thức thực hiện gắn với đặc điểm giai đoạn lứa tuổi của HS. □

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Ánh Tuyết. *Trò chơi trẻ em*. NXB Phụ nữ, H.2000.
2. Nguyễn Ánh Tuyết. *Tổ chức hướng dẫn trẻ mẫu giáo chơi*. NXB Đại học quốc gia, H.1996.
4. DaviElkind (Nguyễn Quốc Thắng dịch). *Sức mạnh của vui chơi*, Hà Nội, 2008
5. Nguyễn Thị Vân Hương "Tổ chức trò chơi dân gian nhằm giáo dục môi trường cho học sinh trung học". *Tạp chí Giáo dục*, số 108 năm 2005.
6. Đỗ Thị Hoà. "Một vài kiến nghị về việc bảo tồn các trò chơi dân gian trẻ em trong nhà trường hiện nay". *Tạp chí Văn hoá dân gian*, số 6 năm 2004.

THÔNG BÁO

Để đáp ứng yêu cầu thông tin tới bạn đọc một cách cập nhật hơn, năm 2010 **TẠP CHÍ GIÁO DỤC** tiếp tục ra 1 tháng 2 kì (64 trang mỗi số).

Kính đề nghị các đơn vị giáo dục (sở, phòng, trường) liên hệ đặt mua **TẠP CHÍ GIÁO DỤC năm 2010** tại các bưu cục địa phương hoặc đặt mua trực tiếp tại toà soạn, theo địa chỉ: **TẠP CHÍ GIÁO DỤC, 4 Trịnh Hoài Đức, Hà Nội**. ĐT: 04. 37345363; Fax: 04.37345363.

TẠP CHÍ GIÁO DỤC